

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

ПОГОДЖЕНО:

Начальник кафедри економіки
та соціальних дисциплін,
доктор економічних наук, професор,
полковник внутрішньої служби

О.Г. Гончаренко

« ____ » _____ 20__ р.

СИЛАБУС

**навчального курсу «Основи охорони праці»
спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
форма навчання: денна**

Кредити та
кількість годин:

3 кредити ECTS; години: 14 лекцій, 24 семінарських
занять, 8 практичних занять та 44 самостійна робота

Анотація курсу

Охорона праці є складова низки фундаментальних прав людини, закріплених в Конституції та Законах України.

Повністю безпечних та нешкідливих умов праці не буває. Виробниче середовище завжди характеризується наявністю певних ризиків для здоров'я людини.

Складні виробничі умови, пожежі, вибухи, аварії та інші причини призводять до того, що в світі на виробництві щорічно реєструється до 50 млн. нещасних випадків, внаслідок яких гине більш ніж 250 тис. працездатного населення (в Україні більше 1000 чоловік за рік) та щосекунди травмуються 2 людини.

Внаслідок несприятливих умов праці, тільки в Україні на виробництві щорічно виявляється від 5 до 8 тис. професійних захворювань. Крім того, шкідливі чинники виробничого середовища є причиною виникнення незрівнянно більшої кількості різноманітних загальних захворювань.

Право на охорону праці має кожна людина і гарантується Конституцією України та низкою законів. Це право регулюється нормами, правилами безпеки, діями державних та відомчих органів, фахівцями в галузі безпеки. Високого рівня безпеки неможливо досягти автоматично, без участі самих працюючих, їх свідомого ставлення до власної безпеки та безпеки оточуючих. Рівень безпеки на виробництві є таким же загальним надбанням, як і рівень демократії, освіченості, культури виробництва, що залежить він від багатьох чинників: історичного минулого народу, національного менталітету, рівня розвитку економіки, суспільних відносин.

Охорона праці – це наука про збереження здоров'я людини та створення безпечних умов праці у виробничому середовищі, що досягається шляхом виявлення та ідентифікації небезпечних і шкідливих чинників виробничого середовища та трудового процесу, розробкою методів і засобів захисту працюючих від їх впливу, а також запобігання аваріям та ліквідації їх наслідків на виробничих об'єктах.

Завдання охорони праці – звести до мінімуму імовірність травматизму чи захворювання працюючих та створити оптимальні умови для їх праці, що забезпечують найкраще самопочуття та максимальну працездатність людини.

Охорона праці тісно пов'язана з рядом інших дисциплін: управлінням виробництвом, науковою організацією праці, ергономікою, соціологією, інженерною психологією, екологією, економікою, технічною естетикою тощо. При вивченні стану виробничого середовища та розробці заходів, спрямованих на покращення умов і безпеки праці.

Силабус з навчального курсу «Основи охорони праці» складений відповідно до типової навчальної програми нормативної дисципліни з урахуванням досвіду викладання цієї дисципліни.

Він містить інформацію, яка дозволяє майбутньому фахівцю отримати знання в галузі охорони праці та реалізувати їх в умовах своєї виробничої діяльності за такими функціями:

- управління охороною праці у виробничих умовах та забезпечення правового й соціального захисту працюючих;
- забезпечення допустимих санітарно-гігієнічних умов праці;
- створення безпечних умов праці.

Відповідно зазначеним функціям увесь матеріал дисципліни "Основи охорони праці" виділений у три блоки поданих у трьох розділах:

1. Правові та організаційні питання охорони праці.
2. Організація охорони праці на підприємстві.
3. Безпека праці. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.

Перший розділ включає основи законодавства з охорони праці, необхідні для керівника відомості стосовно органів управління, нагляду і контролю в галузі охорони

праці, організації управління охороною праці на виробничому рівні, головних завдань та функцій системи управління охороною праці, правового регулювання охорони праці.

Значна увага приділяється також питанням правового та соціального захисту окремих категорій працюючих при роботі в шкідливих умовах та втраті працездатності внаслідок нещасних випадків і професійних захворювань. Засвоєння цієї інформації дає майбутньому фахівцю необхідні знання для управління охороною праці у виробничих умовах.

У другому та третьому розділах наведена інформація стосовно шкідливих чинників виробничого середовища, засобів та санітарно-гігієнічних заходів, спрямованих на захист працюючого у виробничих умовах, а також вимог охорони праці до виробничих об'єктів.

Засвоєння цієї інформації дає майбутньому фахівцю знання, необхідні для збереження свого здоров'я й працездатності в процесі трудової діяльності та створення нешкідливих умов праці на робочих місцях підлеглих йому працівників.

Також сконцентрована інформація, яка стосується питань, пов'язаних з впливом на працюючих небезпечних чинників виробничого середовища, засобів, організаційних та технічних заходів, спрямованих на створення безпечних умов праці. Вивчення цього матеріалу дає майбутньому фахівцю необхідні знання для створення особистої безпеки та підлеглих йому працівників у виробничому середовищі.

Мета курсу

Метою навчального курсу «Основи охорони праці» надати майбутнім фахівцям теоретичні знання та практичні навички, які необхідні для прийняття рішень, спрямованих на покращення умов праці та захист працюючих від впливу шкідливих і небезпечних чинників виробничого середовища.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ теми	Назви розділів і тем	Кількість годин				
		Денна форма				
		Усього	у тому числі			
			Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Самостійна робота
Розділ 1. Правові та організаційні питання охорони праці						
1.	Загальні питання охорони праці	10	2	4	-	4
2.	Правові та організаційні основи охорони праці	8	2	2	-	4
3.	Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці	12	2	4	-	6
Всього за розділ 1		30	6	10	-	14
Розділ 2. Організація охорони праці на підприємстві						
4.	Організація охорони праці на підприємстві	12	-	2	-	10
5.	Навчання з питань охорони праці	18	2	2	2	12
Всього за розділ 2		30	2	4	2	22
Розділ 3. Безпека праці. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії						
6.	Профілактика травматизму та професійних захворювань	12	2	4	4	2
7.	Основи фізіології праці	10	2	4	-	4
8.	Основи безпеки на виробництві	8	2	2	2	2
Всього за розділ 3		30	6	10	6	8
Всього за семестр		90	14	24	8	44

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Контрольні запитання:

1. Охорона праці та її призначення.
2. Предмет та завдання навчальної дисципліни «Основи охорони праці».
3. Назвіть історію виникнення навчальної дисципліни «Основи охорони праці».
4. Основні розділи навчальної дисципліни «Основи охорони праці».
5. Поясніть, до яких наукових дисциплін належить охорона праці як наука. Обґрунтуйте відповідь.
6. Назвіть чинники, які несуть загрозу життю та здоров'ю працюючих.
7. Охарактеризуйте діяльність Міжнародної організації праці.
8. Дайте визначення:
 - охорона праці;
 - безпека праці;
 - умови праці;

- трудова діяльність;
 - важкість праці;
 - напруженість праці;
 - шкідливий виробничий фактор;
 - захворювання;
 - виробничо зумовлене захворювання;
 - професійне захворювання (профзахворювання);
 - небезпечний виробничий фактор;
 - виробнича травма;
 - нещасний випадок на виробництві.
9. Дайте визначення поняття: «шкідливий та небезпечний фактор на виробництві».
 10. Назвіть основні групи нормативно-законодавчої бази України з питань охорони праці.
 11. Праця жінок, неповнолітніх та інвалідів.
 12. Сутність, значення та завдання Державної служби України з питань праці.
 13. Сутність, значення та завдання Державної служби України з надзвичайних ситуацій.
 14. Закон України «Про охорону праці», його значення та розділи.
 15. Кодекс законів про працю, його значення.
 16. Основні принципи роботи підприємства щодо політики у сфері охорони праці.
 17. Планування та фінансування заходів з охорони праці.

ТЕМА 2. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Контрольні запитання:

1. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Стандарти в галузі охорони праці.
2. Принципи державної політики в галузі охорони праці.
3. Дайте характеристику основних законів України про охорону праці:
 - Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР
 - Закону України Про охорону праці від 14.10.1992 № 2694-ХІІ
 - Кодексу законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII
 - Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 № 2801-ХІІ
 - Кодексу цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI
 - Закону України Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку від 08.02.1995 № 39/95-ВР
 - Закону України Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення від 24.02.1994 № 4004-ХІІ
 - Закону України Про відпустки від 15.11.1996 № 504/96-ВР
4. Державне соціальне страхування. Відповідальність працівників за порушення законодавства з охорони праці.
5. Система стандартів безпеки праці (ССБП).
6. Єдині міжгалузеві і галузеві правила і норми.
7. Порядок проведення інструктажів із техніки безпеки та їх оформлення.
8. Види відповідальності за порушення правил і норм охорони праці.

ТЕМА 3. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ, ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД І ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

Контрольні запитання:

1. Органи державного управління охороною праці: їх компетенції та повноваження.
2. Управління охороною праці на всіх рівнях – державному, регіональному, галузевому та на рівні підприємства.
3. Служба охорони праці підприємства.
4. Громадський контроль за охороною праці.
5. Концепція реформування системи управління охороною праці в Україні.
6. Загальнодержавна соціальна програма поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.
7. Міжнародна співпраця в сфері охорони праці.
8. Поточні перевірки, огляди окремих підрозділів і організації в цілому.
9. Організація режиму праці та відпочинку працюючих.
10. Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці.
11. Науково-технічний прогрес і безпека праці.
12. Планування поліпшення умов праці на основі колективного договору.
13. Економічні методи управління умовами та охороною праці.

ТЕМА 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Контрольні запитання:

1. Управління охороною праці та обов'язки роботодавця.
2. Обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
3. Служба охорони праці на підприємстві.
4. Положення, інструкції, інші акти з охорони праці.
5. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці.
6. Завдання й обов'язки персоналу служби охорони праці відповідно до Національного класифікатора України.
7. Проведення інструктажів з питань охорони праці.
8. Журнал реєстрації інструктажів з охорони праці.
9. Проведення медичних оглядів.
10. Фінансування охорони праці.
11. Регулювання охорони праці у колективному договорі, угоді.
12. Забезпечення працівників засобами індивідуального захисту.
13. Проведення атестації робочих місць.
14. Додержання вимог щодо охорони праці під час проектування, будівництва (виготовлення) та реконструкції підприємств, об'єктів і засобів виробництва.
15. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій.
16. Інформація та звітність про стан охорони праці.
17. Добровільні об'єднання громадян, працівників і спеціалістів з охорони праці.

ТЕМА 5. НАВЧАННЯ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Контрольні запитання:

1. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання працівників на підприємстві.
2. Організація навчання і перевірки знань з питань охорони праці на підприємстві.

3. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці.
4. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці посадових осіб.
5. Організація проведення інструктажів з питань охорони праці.
6. Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи.
7. Посадові особи, які проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці.
8. Тематичний план і програма навчання з питань охорони праці посадових осіб.

ТЕМА 6. ПРОФІЛАКТИКА ТРАВМАТИЗМУ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Контрольні запитання:

1. Причини травматизму: організаційні, технічні, психофізіологічні та санітарно-гігієнічні.
2. Основні причини професійних захворювань в Україні.
3. Професійні захворювання: особливості класифікації та розслідувань.
4. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві.
5. Нещасні випадки пов'язані з виробництвом. Нещасні випадки не пов'язані з виробництвом.
6. Спеціальне розслідування нещасних випадків.
7. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин.
8. Розслідування та облік хронічних професійних захворювань. Порядок встановлення зв'язку захворювання з умовами праці.
9. Оформлення акта розслідування причин виникнення хронічного професійного захворювання (отруєння).
10. Порядок складення санітарно-гігієнічних характеристик умов праці та вимоги до них
11. Розслідування та порядок обліку нещасних випадків не виробничого характеру.
12. Заходи щодо попередження причин виробничого травматизму.
13. Який склад комісії з розслідування нещасного випадку та які її обов'язки?
14. Хто здійснює контроль за своєчасністю й об'єктивністю розслідування нещасних випадків?
15. Мета і завдання профілактики нещасних випадків на виробництві.
16. Перелік обставин, за яких настає страховий випадок державного соціального страхування від нещасного випадку (професійного захворювання (отруєння)/аварії) на виробництві.
17. Акт розслідування (спеціального розслідування) нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння), аварії.
18. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.
19. Колективні та індивідуальні технічні засоби захисту від дії небезпечних факторів.
20. Аналіз та оцінка виробничого травматизму в Україні.
21. Аналіз та оцінка професійних захворювань в Україні.
22. Методи оцінки стану умов праці.

ТЕМА 7. ОСНОВИ ФІЗІОЛОГІЇ ПРАЦІ

Контрольні запитання:

1. Трудова діяльність, яка пов'язана з фізичною працею.
2. Трудова діяльність, яка пов'язана з розумовою працею.
3. Працездатність людини, закономірності її динаміки. Показники оцінки працездатності.

4. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини.
5. Втома та значення відпочинку. Центральна-нервова концепція втоми. Теорія втоми. Ступені втоми.
6. Монотонність, як фактор розвитку втоми. Рухова та сенсорна монотонність.
7. Категорії важкості праці.
8. Оцінка умов праці та забезпечення належних безпечних і здорових умов праці.
9. Основи фізіології праці. Гігієна праці, її значення.
10. Робоча зона, та мікроклімат робочої зони. Параметри мікроклімату.
11. Вплив параметрів мікроклімату на самопочуття людини.
12. Загальні заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату
13. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень:
 - температура повітря;
 - відносна вологість повітря;
 - швидкість руху повітря;
 - інтенсивність теплового (інфрачервоного) опромінення;
 - температура поверхні.
14. Поняття і види робочих місць, їх раціональна організація. Вимоги до організації робочих місць: інформаційні, економічні, ергономічні, гігієнічні, естетичні, технічні, організаційні.
15. Страхування виробничих ризиків.
16. Оцінка соціальної та соціально-економічної ефективності заходів з поліпшення умов і охорони праці.
17. Фактори виробничого середовища, що впливають на безпеку людини на виробництві.
18. Заходи щодо запобігання травматизму на виробництві

ТЕМА 8. ОСНОВИ БЕЗПЕКИ НА ВИРОБНИЦТВІ

Контрольні запитання:

1. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання.
2. Загальні вимоги безпеки до виробничого обладнання. Конструктивна витривалість машин.
3. Загальні вимоги до засобів захисту.
4. Загальні вимоги до виробничих процесів.
5. Основи безпеки технологічних процесів.
6. Заходи та засоби захисту працівників при експлуатації електричних установок.
7. Вплив лазера на організм людини.
8. Порядок і правила руху транспорту на території підприємства і у цехах.
9. Організація безпечної експлуатації електроустановок.
10. Засоби пожежогасіння.
11. Організація пожежної безпеки. Забезпечення пожежної безпеки.
12. Дії персоналу при виникненні пожежі.
13. Зобов'язання посадової особи, що прибула на місце пожежі.

ДОДАТКОВІ ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Назвіть основні вимоги безпеки до виробничого обладнання.
2. Які засоби захисту повинні передбачатися в конструкції виробничого обладнання?
3. Назвіть основні вимоги безпеки до технологічних процесів.
4. Які вимоги ставляться до влаштування робочого місця, органів керування, засобів відображення інформації?

5. Назвіть основні вимоги безпеки до виробничого персоналу.
6. Охарактеризуйте поняття “Небезпечна зона”.
7. Які засоби захисту використовують при роботі в небезпечних зонах?
8. Назвіть загальні вимоги безпеки до організації вантажнорозвантажувальних робіт.
9. Охарактеризуйте дію електричного струму на людину.
10. Які місцеві електричні травми виникають унаслідок дії електричного струму на людину? Охарактеризуйте ці травми.
11. Внаслідок чого виникають електричні удари? Наслідки ударів. Що таке клінічна смерть?
12. Перелічіть фактори, що впливають на тяжкість ураження електричним струмом. У чому полягає цей вплив?
13. Які граничні значення струму і як величина струму впливає на наслідки ураження людини?
14. Охарактеризуйте електричний опір тіла людини і від яких факторів він залежить.
15. Як звільнити людину з кола струму в мережах до 1000 В та вище?
16. Як виконується непрямий масаж серця?
17. Наведіть класифікацію електроустановок та приміщень за небезпекою електротравм та за величиною напруги.
18. Що називається напругою дотику та напругою кроку?
19. Охарактеризуйте небезпеку ураження людини електричним струмом у мережах, ізольованих від землі.
20. Для чого здійснюється захисне заземлення? Як воно виконується?
21. Перелічіть обов'язки роботодавців щодо організації безпечної експлуатації електроустановок.
22. Вимоги безпеки до персоналу, обслуговуючого електроустановки, групи з електробезпеки, навчання та перевірка знань.
23. Опишіть основні причини пожеж на промислових підприємствах.
24. Охарактеризуйте основні причини виникнення пожеж в адміністративних будівлях.
25. Основні обов'язки роботодавця щодо забезпечення пожежної безпеки об'єкта?
26. Що таке горіння? Механізм горіння і вибуху. Температури спалаху і загорання.
27. Наведіть класифікацію матеріалів і речовин за схильністю до виникнення горіння.
28. Наведіть основні показники пожежобезпечних властивостей матеріалів і речовин.
29. Наведіть класифікацію приміщень і виробництв з вибухопожежонебезпечності.
30. Наведіть заходи та засоби щодо обмеження розповсюдження пожеж. Яке призначення протипожежних відстаней між будівлями і спорудами? Від чого вони залежать?
31. Назвіть основні елементи системи пожежної сигналізації. Види сповіщувачів про пожежу.
32. Які способи застосовуються при гасінні пожеж, їх сутність та особливості використання?
33. Які види пожежної охорони Ви знаєте? Де і коли створюються пожежні команди?
34. Як здійснюється навчання з питань пожежної безпеки?
35. Які бувають знаки пожежної безпеки? Де вони встановлюються?
36. Наведіть порядок дій працівників при пожежі.

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

1. Чи має право інженер з охорони праці підприємства накладати штрафи на працівників, які порушують вимоги нормативних актів про охорону праці?

2. За усним дозволом керівника працівник з родинних обставин відлучився з роботи. За територією підприємства з ним стався нещасний випадок, внаслідок якого він став інвалідом. За якою формою складається акт у такому випадку?
3. Чи обов'язкова участь представників органу Держпраці в комісії з перевірки знань посадових осіб?
4. Чи може адміністрація функціональні обов'язки працівників по забезпеченню пожежної безпеки на підприємстві покласти на працівників служби охорони праці?
5. Які передбачені заходи впливу на працівників, що навмисно ухиляються від проходження обов'язкових медичних оглядів?
6. У зв'язку з тимчасовим припиненням виробництва працівника відправляють додому. Під час проходження по території підприємства він помирає. Чи повинно проводитися спеціальне розслідування такого випадку?
7. На яких працівників поширюються вимоги Типового положення про навчання з питань охорони праці по проходженню первинного, повторного, позапланового й цільового інструктажу з охорони праці?
8. Чи складається акт за формою Н-1, якщо працівник вийшов на роботу в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння і до нещасного випадку, який відбувся з ним, був відсторонений керівництвом від роботи?
9. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку робочий час на підприємстві починається о 8-ій годині. Працівник на території підприємства, по дорозі до свого робочого місця (цех, лабораторія), о 7-ій годині 45 хвилин вирішував виробничі питання й з ним стався нещасний випадок (травма при падінні). Який, у цьому випадку, скласти акт?
10. Водій тролейбуса під час роботи був побитий п'яним пасажиром (хуліган затриманий і провина його доведена правоохоронними органами). Чи правомірно рішення комісії з розслідування даного випадку не скласти акт за формою Н-1 і не брати випадок на облік, а тільки сплатити потерпілому 100% середньомісячної заробітної плати за дні тимчасової непрацездатності через травму?
11. Яка роль органів державного нагляду за охороною праці в розгляді суперечок з питань встановлення факту нещасного випадку на виробництві?
12. На прибирання лісосік від післяробочих залишків і заготівлю дров для власних потреб залучаються тимчасові працівники строком на 5-10 днів. Чи беруться на облік нещасні випадки, що відбулися з такими працівниками при виконанні вищевказаних робіт, і чи складається акт за формою Н-1 (допуск до роботи є)?
13. Електрослюсар по наряді виконував включення високовольтного осередку. Інший електрослюсар, перебуваючи у нетверезому стані, самовільно зайшов у електропідстанцію, підійшов близько до осередку та одержав опіки електричною дугою. Тривалий час потерпілий перебував на лікуванні, однак лікувальна установа видає йому довідки про знаходження на лікуванні, замість листків

непрацездатності. Яким чином діяти адміністрації в частині складання акту за формою Н-1, узяття випадку на облік, відшкодування збитку постраждалому?

14. У робочий час на підприємстві відбувся виробничий конфлікт між робітником і обліковцем, внаслідок чого через хуліганські дії робітника, обліковець одержав травму голови й перебував на лікуванні 24 дні. Як кваліфікувати цю травму - виробничою або побутовою, і хто повинен сплатити постраждалому дні непрацездатності?
15. На заводі відбулися нещасні випадки із працівниками, що споживали спиртні напої у робочий час. У результаті один робітник неправильно покладеним виливком травмував праву гомілку, а інший, не утримався на поручнях, впав і отримав травму стегна. Комісія з розслідування даних випадків на підставі п.5 Положення про розслідування й облік нещасних випадків... відмовила потерпілим у складанні акту за формою Н-1, однак державний інспектор з нагляду за охороною праці вимагає складання акту за формою Н-1. Чи правий держінспектор у відзначених і подібних ситуаціях?
16. Між водієм нашого підприємства, що поставив машину під навантаження, і власником приватного автомобіля, що під'їхав, виникла сварка, що перейшла у бійку, у результаті якої наш водій одержав травму - відкритий перелом ноги. Як кваліфікувати цю травму - виробничою або побутовою, хто повинен сплатити дні непрацездатності потерпілому, а у випадку інвалідності, хто відшкодує збитки, заподіяні здоров'ю працівника? Який акт складається?
17. Працівник прийшов на роботу о 8-ій годині і, не одержавши завдання, вирішив в особистих цілях заточити ніж на необладнаному захисними засобами верстаті. Під час заточення шліфувальне коло розірвалося (згодом з'ясувалося, що воно не пройшло випробувань на механічну міцність) і працівник одержав важку травму. Допуску до 9 роботи на заточувальному верстаті він не мав. За якою формою скласти акт?
18. Чи є підставою для складання акту про нещасний випадок запис у листку непрацездатності про те, що травма отримана на виробництві (відповідна інформація на підприємство не була надана)?
19. Чи беруться на облік нещасні випадки, які відбулися на території підприємства після закінчення роботи (або до початку роботи) під час: керування особистим транспортом, ремонту особистого транспорту, проходження пішки?
20. Монтажні й електрозварювальні роботи відносяться до робіт з підвищеною небезпекою. Чи повинні молоді фахівці - випускники професійно-технічних навчальних закладів (монтажники й електрозварювальники) до початку самостійної роботи на підприємстві проходити попереднє спеціальне навчання?
21. В якому порядку проводиться перевірка знань посадових осіб і фахівців підприємства з питань охорони праці?
22. У робочий час працівник одержав травму, виконуючи роботу в особистих цілях, не використовуючи при цьому виробниче обладнання. Як розслідуються й чи беруться на облік такі нещасні випадки?

23. Працівник ухиляється від обов'язкової перевірки знань з охорони праці й позапланового інструктажу. Згідно зі ст. 20 Закону України «Про охорону праці» забороняється допуск до роботи осіб, які не пройшли інструктаж або перевірку знань з охорони праці. Якими правовими нормами варто керуватися при відстороненні від роботи такого працівника?
24. Територія підприємства розташована з обох сторін міської вулиці. Працівник підприємства у виробничих справах переходив вулицю по певному пішохідному переході, упав на слизькій поверхні й одержав травму. Чи має право державний інспектор по нагляду за охороною праці покласти відповідальність за технічний стан цього вуличного переходу на підприємство й вимагати сплати штрафу за нещасний випадок?
25. Обласна лікарня за заявкою взяла у своє розпорядження машину швидкої допомоги. Під час доставки хворих відбулася дорожньо-транспортна пригода, у результаті якої постраждав лише лікар обласної лікарні. Яка організація — обласна лікарня або автопідприємство — зобов'язана розслідувати, скласти акт (за якою формою) і взяти на облік цей нещасний випадок?
26. Для проходження виробничої практики за професією зварника й електрика за договором, строком на 2 роки, на підприємство направлені учні ПТУ. В училищі на учнів є амбулаторні карти, вони перебувають під спостереженням 11 дільничних лікарів. Чи потрібно в цьому випадку направляти їх на попередній медогляд, як при надходженні на роботу?
27. Чи враховується під час атестації робочих місць за умовами праці ступінь впливу шкідливих факторів на здоров'я працюючих, якщо вони використовують засоби індивідуального захисту?
28. У 2019 р. при навантажуванні у робітника відбувся зсув міжхребтового диску. Акт про нещасний випадок не складався, свідки того, що відбулося, є. Зараз цей працівник оформляє пенсію за віком. Чи вправі він вимагати від адміністрації додаткової щомісячної доплати до пенсії?
29. Хто повинен установлювати провину потерпілого в нещасному випадку, її ступінь, для визначення розміру зниження одноразової допомоги? Який мінімальний розмір цього зниження?
30. Адміністрація підприємства склала акт за формою Н-1 про нещасний випадок, що відбувся в туалетній кімнаті, в робочий час, при відсутності факторів, що травмують. Комісія, що проводила розслідування, прийняла рішення акт не складати. Хто прийняв правильне рішення в даній ситуації?
31. Відповідно до Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві Акт за формою Н-1 не складається й випадок не береться на облік, якщо 12 потерпілий, що перебував у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, був відсторонений із цієї причини від роботи. Але якщо працівника відсторонили від роботи, тоді як з ним може відбутися нещасний випадок?
32. При виконанні робіт без дозволу адміністрації та грубими порушеннями правил безпеки працівник одержав травму. Лікувальною установою в крові потерпілого

виявлено 0,5% етилового спирту. Чи підлягають такі випадки розслідуванню й обліку як виробничі?

33. Яка служба на підприємстві повинна організувати проведення медоглядів і наркооглядів працівників: служба охорони праці або відділ кадрів?
34. Чи потрібно створювати на підприємствах, в установах і організаціях служби або посади фахівців з пожежної безпеки? Якщо такі посади не передбачаються, то ким повинні здійснюватися організація робіт і контроль за станом пожежної безпеки?
35. Чи класифікується як травма укусу малярійного комара, внаслідок чого працівник занедужав малярією й одержав III групу інвалідності?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Поняття «охорона праці» (відповідно до діючого Закону України про охорону праці). Законодавство України в галузі охорони праці (загальні поняття).
2. У чому проявляється соціальне значення охорони праці?
3. У чому визначається економічне значення охорони праці?
4. У чому полягає основне завдання охорони праці?
5. Негативний вплив на людину небезпечних і шкідливих факторів виробничого середовища. Актуальність питань охорони праці в Україні.
6. Законодавство України в галузі охорони праці. Система законодавчих та підзаконних актів, що його складає. Санітарне та технічне нормування.
7. Основні принципи державної політики України в сфері охорони праці.
8. Гарантії прав громадян в сфері охорони праці.
9. Види відповідальності за порушення вимог охорони праці.
10. Органи контролю, нагляду і управління охороною праці в Україні.
11. Організація служби охорони праці на підприємстві. Функції служби охорони праці.
12. Організація навчання працюючих вимогам охорони праці.
13. Види інструктажів з охорони праці.
14. Нещасні випадки. Визначення. Класифікація.
15. Нещасні випадки, що підлягають розслідуванню згідно з Порядком розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.
16. Методика розрахунку матеріальних наслідків нещасних випадків.
17. Розслідування нещасних випадків.
18. Документальне оформлення нещасного випадку. Акт за формою Н-5. Вимоги до заповнення актів Н-5, кількість екземплярів. Звітність про нещасний випадок.
19. Акт за формою Н-1. В яких випадках він складається? Вимоги до заповнення актів Н-1, календарний строк їхнього оформлення, необхідні підписи, кількість екземплярів, та ін.
20. Склад комісії при розслідуванні нещасних випадків.
21. Спеціальне розслідування нещасних випадків.
22. Склад комісії при спеціальному розслідуванні нещасних випадків.
23. Кому надається пільгове пенсійне забезпечення?
24. Хто має право на одержання пільг і компенсацій, надаваних особам, зайнятим на роботах з важкими й шкідливими умовами праці?
25. Чи належить безкоштовна видача молока до системи пільг і компенсацій в рамках використовуваного на підприємствах комплексу заходів щодо охорони праці?
26. Розкажіть про обов'язки працівника виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці.

27. Кому підпорядкована служба охорони праці на підприємстві?
28. Чи вірно те, що власник підприємства забезпечує безкоштовно працівників нормативними актами про охорону праці?
29. Хто забезпечує усунення причин, які викликають нещасні випадки, професійні захворювання, і виконання профілактичних заходів, рекомендованих комісіями по розслідуванню нещасних випадків з підсумків розслідування цих причин?
30. Комісія з питань охорони праці підприємства. Її призначення, функції й ін.
31. Які є вимоги з охорони праці при проектуванні, будівництві (виготовленні) й реконструкції підприємств, об'єктів і засобів виробництва?
32. Навчання з питань охорони праці.
33. обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.
34. Служба охорони праці на підприємстві.
35. Розслідування і облік нещасних випадків, професійних захворювань.
36. Управління охороною праці (ким здійснюється, навіщо потрібно та ін.).
37. Чи вірно те, що управління охороною праці здійснюється не на всіх рівнях організаційної структури підприємства (а тільки на вищих)?
38. Що (і чому), на Ваш погляд, має найвищий пріоритет (наприклад, із нижчеперелічених позицій):
 - a) рівень доходів власника підприємства;
 - b) результати виробничої діяльності працівників підприємства;
 - c) життя й здоров'я працівників підприємства;
 - d) рівень доходів працівників підприємства.
40. Хто на підприємстві несе особисту відповідальність за дотримання установлених чинним законодавством і нормативно-правовими актами умов праці?
41. Чи вірно те, що органи державного нагляду за охороною праці не залежать від місцевої державної адміністрації?
42. Чи є вірним те, що фінансування заходів із поліпшення умов праці на підприємстві, колективного договору й заходів щодо приведення підрозділів підприємства до діючих норм і правил виконується із коштів держави?
43. Система управління охороною праці й принципи її організації.
44. Мета системи управління охороною праці.
45. Державний і контроль за охороною праці на виробництві.
46. Принципи аналізу нещасних випадків.
47. Аналіз рівня виробничого травматизму.
48. Поняття про ризик. Що таке незначний ризик?
49. Фактори, що визначають ризик.
50. Характер виробничих травм.
51. Причини травм.
52. Причини виробничого травматизму.
53. Профілактика травматизму.
54. Вимоги охорони праці в проектній документації на будівництво.
55. Перелічіть загальні оздоровчі й профілактичні заходи на виробництві.
56. Вимоги до культури виробництва.
57. Санітарні вимоги до території промислових підприємств.
58. Медико-санітарне обслуговування на промислових підприємствах.
59. Заходи щодо підвищення працездатності й профілактики стомлення і захворювань.
60. Умови виникнення пожежі.
61. Що є головним захистом від джерел займання, пов'язаних із відкритим вогнем?
62. До якої групи заходів належить розроблення планів (схем) евакуації людей?
63. Що таке система пожежної безпеки?
64. Що є основними організаційними заходами щодо забезпечення пожежної безпеки?
65. Основні напрямки забезпечення пожежної безпеки.

66. Що таке пожежобезпека об'єкта?
67. Коли визначають ймовірність виникнення пожежі (вибуху) в пожежонебезпечному об'єкті.
68. Що є джерелами пожежної небезпеки?
69. У чому полягає аналіз пожежної небезпеки?
70. У чому полягає забезпечення протипожежного захисту?
71. Перелічить основні заходи щодо попередження пожеж від необережного поводження з вогнем.
72. Захист виробничих об'єктів від статичної електрики.
73. Що таке вогнезахист?
74. Навіщо використовується пожежна сигналізація?
75. Із чого складається система пожежної сигналізації?
76. Які ви знаєте первинні засоби пожежогасіння?
77. Які класи пожежі ви знаєте?
78. Для чого застосуються вогнегасники?
79. Порошкові вогнегасники.
80. Вуглекислотні вогнегасники.
81. Інші засоби гасіння пожеж (окрім вогнегасників).
82. Вимоги протипожежного водопостачання промислових підприємств.
83. Порядок дій при пожежі.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Метою індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ) є поглиблення і закріплення здобувачами вищої освіти теоретичних знань з навчальної дисципліни «Основи охорони праці» та набуття вмінь пов'язувати свої знання з практикою. Виконання ІНДЗ дає можливість навчитися самостійно використовувати й узагальнювати теоретичні положення та інформаційні матеріали, формулювати власні погляди стосовно невирішених проблем та обґрунтовувати висновки і пропозиції, спрямовані на їх вирішення.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

(правильна відповідь виділена курсивом)

- 1. Державний нагляд за охороною праці здійснюють:**
 - 1 Верховна Рада, Кабінет Міністрів
 - 2 Міністерства і профспілки
 - 3 *Державна служба України з питань праці*
- 2. Розслідування профзахворювань проводиться комісією під керівництвом:**
 - 1 Спеціаліста служби охорони праці
 - 2 *Працівника санепідемстанції*
 - 3 Головним лікарем місцевої поліклініки
- 3. Забороняється перевозити на передньому сидінні легкового автомобіля або задньому сидінні мотоцикла дітей:**
 - 1 Дошкільного віку
 - 2 *Які не досягли 12-річного віку*
 - 3 Які не досягли 16-річного віку
- 4. Аварії, що призводять до загибелі людей, називаються:**
 - 1 надзвичайною ситуацією
 - 2 стихійним лихом
 - 3 *катастрофою*
- 5. Нещасні випадки групові або із смертельним наслідком підлягають спец. розслідуванню під керівництвом:**

- 1 *Працівника Держпраці*
 - 2 Спеціаліста служби охорони праці
 - 3 Технічного інспектора профспілки
- 6. Чи дозволяється перевозити людей вантажним автомобілем?**
- 1 Забороняється
 - 2 Дозволяється
 - 3 *Дозволяється, якщо кузов обладнано сидіннями*
- 7. Яким чином компенсується робота у святкові та вихідні дні?**
- 1 Грошова компенсація в півторакратному розмірі
 - 2 2 відгули за святковий день і один за вихідний
 - 3 *Відгул або грошова компенсація у подвійному розмірі*
- 8. Найнебезпечніші наслідки аварій на виробництві:**
- 1 Матеріальні збитки підприємству
 - 2 Погіршення морального клімату в колективі
 - 3 *Пожежі, вибухи, обвали, затоплення, утворення зон хімічного зараження*
- 9. Чи зобов'язаний власник під час укладання трудового договору про інформувати громадянина про небезпечні та шкідливі чинники на його робочому місці, про його права і пільги?**
- 1 Ні
 - 2 Так
 - 3 *Так, якщо громадянин цього вимагає*
- 10. Чи беруться на облік і чи складаються акти за формою Н-1 про нещасні випадки, що сталися з особами, які прямували до місця роботи пішки або громадським транспортом?**
- 1 *Не беруться на облік і не складається Акт*
 - 2 Беруться на облік
 - 3 Беруться на облік і складається акт
- 11. Ким регулюються протиріччя між працівником і адміністрацією з питань впровадження законодавства про працю:**
- 1 Відділом охорони праці
 - 2 *Комісією з трудових спорів*
 - 3 Органом Держпраці
- 12. Чи зобов'язаний власник повернути у Фонд соціального страхування кошти, виплачені потерпілому за нещасний випадок, що стався з вини власника?**
- 1 Так, якщо цього вимагає профком
 - 2 Ні
 - 3 *Так*
- 13. Хто розслідує і бере на облік нещасні випадки з учнями у період практики на виробництві під керівництвом посадових осіб навчального закладу на відведеній для цієї мети ділянці?**
- 1 Підприємство
 - 2 Навчальний заклад
 - 3 *Розслідуються органом управління освіти, беруться на облік навчальним закладом*
- 14. Хто входить до складу комісії з трудових спорів?**
- 1 Керівники структурних підрозділів
 - 2 Члени профкому та інженер з ТБ
 - 3 *В однаковій кількості члени профкому й адміністрації*
- 15. На роботах із підвищеною небезпекою робітники проходять навчання і перевірку знань з охорони праці:**
- 1 *Щороку*
 - 2 Кожні три роки
 - 3 Кожні п'ять років

16. Хто розслідує і бере на облік нещасні випадки зі студентами у період практики під керівництвом персоналу підприємства?

- 1 Підприємство
- 2 Навчальний заклад
- 3 Орган управління освіти

17. Посадові особи, згідно з "Переліком", періодично проходять навчання і перевірку знань з охорони праці:

- 1 Один раз на рік
- 2 Один раз у три роки
- 3 На вимогу Держпраці

18. За якою формою складається Акт про нещасний випадок з учнем?

- 1 За формою Н-1
- 2 За формою Н-Н
- 3 За формою акту спеціального розслідування

19. Вкажіть послідовність відповідальності працівників за порушення законодавства з охорони праці

- 1 Адміністративна, дисциплінарна, матеріальна, кримінальна
- 2 Кримінальна, моральна, матеріальна, дисциплінарна
- 3 Адміністративна, моральна, матеріальна, дисциплінарна

20. Працівники, які двічі виявили незадовільні знання з питань охорони праці:

- 1 Направляються на курси для навчання з питань охорони праці
- 2 Мають час для третьої спроби
- 3 Працевлаштовуються відповідно до діючого законодавства

21. Розслідування хронічного профзахворювання проводиться комісією, призначеною наказом:

- 1 Керівника підприємства
- 2 Керівника вищестоящої госп. організації
- 3 Керівника санепідемстанції

22. До якого виду відповідальності притягнуто працівника, якщо йому оголошено догану?

- 1 Адміністративно
- 2 Дисциплінарно
- 3 Матеріально

23. Вступний інструктаж із працівниками, новонайманими на роботу, проводить:

- 1 Спеціаліст з охорони праці
- 2 Працівник відділу кадрів
- 3 Юрисконсульт підприємства

24. Повторний інструктаж на робочому місці на роботах без підвищеної небезпеки проводиться :

- 1 Щомісяця
- 2 Один раз за півріччя
- 3 Щороку

25. Підприємство сплачує штраф за нещасний випадок, який не спричинив стійкої втрати працездатності потерпілого, проте виник з вини підприємства, у розмірі:

- 1 Двох зарплат
- 2 Однієї зарплати
- 3 За весь період непрацездатності потерпілого з розрахунку середньомісячної зарплати

26. Для якої служби основним завданням ї контроль за дотриманням протипожежних вимог?

- 1 Служби охорони праці
- 2 Пожежної служби

- 3 Служби головного механіка
- 27. Хто керує постійно діючою комісією з введення в експлуатацію нових і реконструйованих лабораторій, кабінетів тощо для проведення науково-дослідних робіт?**
- 1 Керівник
 - 2 Заступник директора
 - 3 *Викладач*
- 28. У якому розмірі підприємство сплачує штраф у разі смерті потерпілого?**
- 1 У розмірі річного заробітку потерпілого
 - 2 *У розмірі дворічного заробітку потерпілого*
 - 3 У розмірі трирічного заробітку потерпілого
- 29. Чи має право пожежна служба заборонити роботи, що проводяться з порушенням пожежної безпеки?**
- 1 Ні
 - 2 Так
 - 3 *Так, через керівника об'єкта*
- 30. Небезпечними називаються виробничі чинники, вплив яких призводить:**
- 1 До захворювань
 - 2 До зниження працездатності
 - 3 *До травмування*
- 31. Інструктаж учнів з безпеки під час проведення лабораторних робіт проводить:**
- 1 Інженер з техніки безпеки
 - 2 Лаборант
 - 3 *Вчитель*
- 32. Шкідливими називаються виробничі чинники, вплив яких призводить:**
- 1 *До захворювань або зниження працездатності*
 - 2 До травмувань
 - 3 До моральної втрати
- 33. Де і яким чином проводиться підготовка населення, незайнятого в сфері виробництва, до дій у надзвичайних ситуаціях?**
- 1 На спеціальних курсах при навчальних закладах
 - 2 На підприємствах, де вони раніше працювали
 - 3 *За місцем проживання самостійно в обсязі пам'ятки „Знай і вмій”*
- 34. Коли проводиться позаплановий (позачерговий) інструктаж з ОП?**
- 1 У разі переведення працівника з одного цеху до іншого
 - 2 Під час направлення для виконання одноразової або тимчасової роботи
 - 3 *За умови зміни технології або після нещасного випадку*
- 35. У якому випадку виноситься постанова про накладання штрафу на підприємство?**
- 1 За підсумками перевірки інспектором Держпраці
 - 2 За підсумками перевірки начальником Держпраці
 - 3 *За підсумками комплексної перевірки стану охорони праці*
- 36. Засоби захисту від небезпечних і шкідливих факторів: протигази, навушники, окуляри, ізолюючі костюми, спецодяг і взуття, каски - називаються:**
- 1 Колективними
 - 2 *Індивідуальними*
 - 3 Основними
- 37. У якому випадку проводиться цільовий інструктаж з ОП?**
- 1 У разі переведення працівника з одного цеху до іншого
 - 2 *Під час направлення для виконання одноразової або тимчасової роботи*
 - 3 За умови зміни технології або після нещасного випадку
- 38. З яких коштів бюджетна організація сплачує штраф за нещасний випадок?**

- 1 *Із коштів, віднесених на преміювання*
- 2 *Із фондів охорони праці підприємства*
- 3 *З фонду зарплати*

39. Вогнегасники, бочки з водою, відра, лопати тощо - це засоби пожежегасіння:

- 1 *Основні*
- 2 *Допоміжні*
- 3 *Первинні*

40. Засоби захисту від небезпечних факторів: огороження, попереджувальна сигналізація, блокуючі пристрої, захисні екрани, обмежувачі і запобіжники називаються:

- 1 *Колективними*
- 2 *Індивідуальними*
- 3 *Основними*

41. До яких наслідків може призвести використання побутового газу для обігрівання, безконтрольне горіння газового пальника під час приготування їжі?

- 1 *До накладення штрафів газовою службою*
- 2 *До перевитрати газу*
- 3 *До отруєння газом*

42. Розслідування випадків пожеж виконується:

- 1 *Органами пожеж нагляду спільно з представниками підприємства*
- 2 *Органами пожеж нагляду*
- 3 *Пожежно-технічною комісією підприємства*

43. Чи перераховують підприємства кошти від сплати штрафів за нещасні випадки і профзахворювання до фонду охорони праці свого підприємства?

- 1 *Перераховують*
- 2 *Не перераховують*
- 3 *Перераховують за узгодженням Держпраці*

44. Санітарні норми для учбових приміщень взимку: температури, вологості, швидкості руху повітря:

- 1 *22-25 град. С, 70-80%, 1-2 м/с*
- 2 *16-18 град. С, 40-60%, 0,2-0,5 м/с*
- 3 *10-15 град. С, 20-30%, 0,05-0,1 м/с*

45. Скільки людей має бути у службі охорони праці за умови кількості працюючих від 51 до 500 працівників (у невиробничій сфері від 101 до 500 працівників)?

- 1 *Одна особа*
- 2 *Двоє працівників*
- 3 *За узгодженням з органами Держнаглядохоронпраці*

46. Хто організовує виконання заходів щодо створення нормальних і безпечних умов праці, дотримання протипожежного режиму під час навчальних занять в аудиторіях, лабораторіях, майстернях?

- 1 *Проректор з навчальної роботи*
- 2 *Проректор з адміністративно - господарської роботи*
- 3 *Відділ охорони праці і студентський профком*

47. В аудиторіях навчальних закладів норма площі та об'єму на одне місце:

- 1 *1-3 кв.м; 4 куб.м*
- 2 *4,5 кв.м; 15 куб.м*
- 3 *6 кв.м; 20 куб.м*

48. Хто може відмінити розпорядження спеціаліста з охорони праці?

- 1 *Профспілковий комітет*
- 2 *Керівник підприємства*
- 3 *Суд*

49. Обов'язкові медичні огляди, попередні (під час прийняття на роботу) і періодичні (протягом трудової діяльності) проводяться для:

- 1 Працівників із слабким здоров'ям
- 2 Усіх працівників
- 3 *Працюючих на роботах із шкідливими і небезпечними умовами праці*

50. Нещасний випадок на виробництві - це випадок, що спричинив працівникові втрату працездатності терміном не менше за:

- 1 Дві робочі зміни
- 2 Три дні
- 3 *Один день*

51. Хто затверджує інструкції з пожежної безпеки для структурних підрозділів навчального закладу?

- 1 Керівник структурного підрозділу
- 2 Інженер з пожежної профілактики
- 3 *Проректор з адміністративно-господарської роботи*

52. Перша допомога у разі поранення - зупинити кровотечу, запобігти зараженню, для чого треба:

- 1 Ополоснути рану водою і перев'язати
- 2 Засипати рану порошком
- 3 *Рану обробити за допомогою марлі, вати, йодом або перекисом водню, забинтувати*

53. Хто розслідує нещасні випадки невиробничого характеру, що виникли на шляху до роботи не на транспорті підприємства або під час виконання громадського обов'язку?

- 1 Прокуратура району
- 2 Органи міліції
- 3 *Організація, де працює постраждалий*

54. Хто несе відповідальність за створення нормальних, безпечних умов праці під час проведення навчально-виховного процесу на кафедрі?

- 1 Декан факультету
- 2 *Завідувач кафедри*
- 3 Інженер з охорони праці

55. Хто приймає рішення про розслідування невиробничого нещасного випадку з тяжкими наслідками, що сталися у житлових приміщеннях, торгівельних об'єктах, присадибних ділянках, у місцях відпочинку?

- 1 Організація, де працює постраждалий
- 2 *Відділ охорони праці місцевого органу виконавчої влади*
- 3 Прокуратура району

56. Хто виконує розслідування нещасних випадків?

- 1 Відділ охорони праці
- 2 *Комісія, призначена керівником підприємства*
- 3 Інспектор Держнаглядохоронпраці

57. У яких випадках дозволяється проведення навчальних занять і науково-дослідної роботи в приміщеннях кафедри:

- 1 Якщо приміщення внесене у розклад занять
- 2 *Якщо приміщення відповідно обладнане і прийняте в експлуатацію згідно з вимогами охорони праці*
- 3 За розпорядженням навчального відділу

58. Яка потрібна перша допомога, якщо потерпілий не дихає і не має пульсу?

- 1 Одягти кисневу маску
- 2 Викликати лікаря і чекати на його приїзд
- 3 *Робити штучне дихання і непрямий масаж серця*

59. Хто забезпечує експлуатацію, дотримання й утримання протипожежного стану будівель, споруд і території навчального закладу?

- 1 Відділ охорони праці
- 2 *Заступник директора з адміністративно - господарської роботи*
- 3 Відділ капітального ремонту

60. Чи розслідуються і беруться на облік нещасні випадки, які сталися під час дій працівника в інтересах свого підприємства без доручень власника?

- 1 Розслідуються, але не беруться на облік
- 2 Не розслідуються і не беруться на облік
- 3 *Розслідуються і беруться на облік*

61. Хто складає в навчальному закладі заявки на спецодяг та інші засоби індивідуального захисту?

- 1 *Заступник директора, керівник підрозділу*
- 2 Інженер з охорони праці
- 3 Голова комісії з охорони праці профкому

62. У межах населеного пункту під час руху проїжджою частиною пішоходи повинні триматися:

- 1 *Правого боку*
- 2 *Лівого боку*
- 3 Не має значення, з якого боку

63. Перша допомога при опіках:

- 1 *Уражену частину тіла покрити чистою марлею або простиралом*
- 2 Проколоти пухирі, відірвати шматки одягу, що прилипли
- 3 Не вживати ніяких заходів до приїзду лікаря

64. Стихійне лихо - це:

- 1 Позапланові викиди шкідливих речовин у навколишнє середовище
- 2 *Природні явища, які спричиняють багаточисленні людські жертви і значні матеріальні збитки (урагани, землетруси, повені, сніжні затори)*
- 3 Виникнення пожег і вибухів

65. У який термін комісія складає акт про нещасний випадок, що стався на підприємстві, за формою Н-1?

- 1 Протягом однієї доби
- 2 *Протягом трьох діб*
- 3 Після закінчення розслідування

66. Хто проводить інструктаж з охорони праці з учнями и під час проведення занять і несе відповідальність за збереження життя і здоров'я учнів?

- 1 Керівник закладу
- 2 Заступник директора
- 3 *Вчитель*

67. За межами населеного пункту під час руху проїжджою частиною пішоходи повинні триматися:

- 1 *Правого боку*
- 2 *Лівого боку*
- 3 Не має значення, з якого боку

68. Найефективніший засіб штучного дихання:

- 1 Потерпілому підняти руки за голову і опустити груди
- 2 *Вдувати повітря рот в рот (ніс) потерпілого*
- 3 Періодично натискати на грудну клітку потерпілого і відпускати

69. Надзвичайні ситуації екологічного характеру - це:

- 1 *Деградація ґрунтів, руйнування озонового шару, "кислотні дощі", виснаження водних ресурсів тощо*
- 2 Викид шкідливих речовин в атмосферу

- 3 Виникнення пожеж і вибухів
- 70. Хто очолює комісію з розслідування нещасного випадку, що стався на підприємстві, в навчальному закладі?**
1. Керівник закладу освіти
 - 2 Член профкому підприємства
 - 3 Заступник директора
- 71. Хто підтверджує (встановлює) права працівників на пільгове пенсійне забезпечення, додаткову відпустку, скорочений робочий день:**
- 1 Відділ охорони праці
 - 2 Профком підприємства
 - 3 Атестаційна комісія підприємства
- 72. Хто очолює комісію з розслідування нещасного випадку, що стався із учнем?**
- 1 Спеціаліст служби охорони праці
 - 2 Голова профспілки
 - 3 Заступник керівника навчального закладу
- 73. Який документ складається в установах між власником і профспілкою з питань умов і охорони праці?**
- 1 Угода
 - 2 Колективний договір
 - 3 Зобов'язання сторін
- 74. Яким чином повинні переходити пішоходи проїжджу частину, якщо пішохідні переходи не позначені?**
- 1 У будь-якому місці
 - 2 На перехрестях уздовж лінії тротуарів або узбіч
 - 3 Не повинні переходити
- 75. Чи розслідується нещасний випадок, про який потерпілий своєчасно не повідомив?**
- 1 Не розслідується
 - 2 Розслідується, якщо часу з моменту події пройшло не більше одного місяця
 - 3 Розслідується, згідно заяви потерпілого, якщо часу з моменту події пройшло не більше одного року
- 76. Чи може власник у колективному договорі додатково встановлювати працівникам пільги, не передбачені законодавством?**
- 1 Так
 - 2 Так, за рахунок коштів підприємства
 - 3 Ні
- 77. Чи мають право органи нагляду за ОП надсилати керівникам підприємств про невідповідність окремих посадових осіб посаді, яку вони займають?**
- 1 Так
 - 2 Ні
 - 3 Так, за згодою профспілки
- 78. Акт про нещасний випадок на підприємстві за формою Н-1 зберігається у службі охорони праці протягом:**
- 1 Одного року
 - 2 До тих пір, поки потерпілий працює на даному підприємстві
 - 3 45 років

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб.

Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Відповідь на семінарському та практичному занятті оцінюється за наступними критеріями:

- **до 7 балів** – студент/курсант у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні завдань, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання.

- **до 5 балів** – студент/курсант володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні завдань, аргументація на достатньому рівні.

- **до 3 балів** – студент/курсант загалом самостійно відтворює програмний матеріал, може дати стисло характеристику питання.

- **до 1 балу** у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках, аргументація низька, використання набутих знань у вирішенні завдань на низькому рівні.

- **0 бал** – студент/курсант за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неточна, неповна, головний зміст матеріалу не розкрито, аргументація та власне розуміння питання майже відсутні; студент/курсант із помітними труднощами використовує певні знання у вирішенні завдань.

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в таблиці 1

Таблиця 1

№ теми	Назви розділів і тем	Кількість годин				
		Денна форма				
		Усього	у тому числі			
Лекції	Семінарські та заняття		Практичні заняття	Самостійна робота		
Розділ 1. Правові та організаційні питання охорони праці						
1.	Загальні питання охорони праці	7	-	7	-	-
2.	Правові та організаційні основи охорони праці	7	-	7	-	-
3.	Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці	7	-	7	-	-
Розділ 2. Організація охорони праці на підприємстві						
4.	Організація охорони праці на підприємстві	7	-	7	-	-
5.	Навчання з питань охорони праці	7	-	7	-	-
Розділ 3. Безпека праці. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії						
6.	Профілактика травматизму та професійних захворювань	7	-	7	-	-
7.	Основи фізіології праці	7	-	7	-	-
8.	Основи безпеки на виробництві	7	-	7	-	-
Контрольна робота				4 бали		
Всього за аудиторні роботи				60 балів		

Залік	40 балів
Всього за курс	100 балів

Доповнення на семінарському та практичному занятті передбачає стислий виступ (повідомлення) доповідача. Доповнення не повинно повторювати аргументацію та фактичний матеріал доповідача. Цінність доповнення пролягає у вмінні привернути увагу до тих аспектів обговорюваного питання, що не знайшли свого висвітлення у виступі доповідача.

Оцінюється доповнення за такими критеріями: значне (суттєве, змістовне) – до 2 балів (якщо воно повністю розкриває навчальне питання, яке не було висвітлено у попередній відповіді); незначне (поверхове) – до 0,5 балів.

Реферат оцінюється за наступними критеріями: відповідна форма, грамотність, охайність, науковість, достатня кількість використаної літератури (5 джерел). За наявності всіх компонентів реферат отримує 2 бали; обмежена кількість використаної літератури (менше 5 джерел) – 0,5 балів; за неохайне оформлення, недостатньо повне відображення обраної теми, суттєві помилки – 0,1 бал.

Складання заліку. У випадку, якщо студент/курсант впродовж семестру набрав від 35 до 59 балів, він повинен скласти залік. Студент, який за результатами модульного контролю набрав більше 59 балів, може бути, за власною згодою, звільнений від складання заліку, а його рейтингова оцінка є підсумковою і переводиться за визначеною шкалою на екзаменаційну оцінку за п'ятибальною системою, або має можливість підвищити свій рейтинг шляхом складання заліку, але не більше ніж на 40 балів. Підвищення рейтингу здійснюється виключно за бажанням студента/курсанта, шляхом складання усного заліку згідно з переліком питань до заліку.

Питання до заліку складаються на основі програми курсу «Основи охорони праці» і адекватно відображають зміст усього навчального матеріалу. Якщо рівень знань продемонстрованих студентом або курсантом під час складання заліку (у 100 бальному еквіваленті), виявиться нижчим, ніж його попередній рейтинг, підсумкова оцінка за курс виводиться з кількості балів, набраних впродовж семестру. Якщо студент за підсумками поточного контролю та складання заліку не набрав балів достатніх для виставлення позитивної оцінки (60 балів і більше), він має право перескласти залік, при цьому не враховуються результати складання заліку – підвищення балів здійснюється від рейтингової оцінки за результатами аудиторної роботи та самостійного контролю.

Студенти або курсанти, які впродовж семестру набрали менше 35 балів до складання заліку не допускаються і залишаються на повторний курс.

Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для іспиту	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	зараховано
75-81	C		
64-74	D	задовільно	зараховано
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--	--

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЗАЛКУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Основи охорони праці»

1. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном.
2. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.
3. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів.
4. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.
5. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Стандарти в галузі охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП.
6. Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації.
7. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці.
8. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації. Служба охорони праці підприємства. Основні завдання, функції служби охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці.
9. Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права.
10. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.
11. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць.
12. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. Навчання з питань охорони праці посадових осіб.
13. Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів.
14. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.
15. Основи фізіології праці. Втома. Гігієна праці, її значення. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.
16. Мікроклімат робочої зони. Контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.
17. Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, паром, пилом, димом, мікроорганізмами). Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.
18. Вентиляція. Природна вентиляція. Системи штучної (механічної) вентиляції.

19. Природне, штучне, суміщене освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення.
20. Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Методи контролю параметрів вібрацій. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій.
21. Контроль параметрів шуму, вимірювальні прилади. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму.
22. Джерела та параметри інфразвукових та ультразвукових коливань. Основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку.
23. Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Прилади та методи контролю. Захист від електромагнітних випромінювань і полів.
24. Класифікація та джерела випромінювань оптичного діапазону. Особливості інфрачервоного (ІЧ), ультрафіолетового (УФ) та лазерного випромінювання, їх нормування, прилади та методи контролю. Засоби та заходи захисту від ІЧ та УФ випромінювань.
25. Джерела іонізуючого випромінювання, класифікація і особливості їх використання. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.
26. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.
27. Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми.
28. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи.
29. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.
30. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння. Дії персоналу при виникненні пожежі.

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти:
Рекомендація МОН України від 23.10.2018 № 1/9-650. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18> (дата звернення: 12.09.2019).

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

З-поміж результатів навчання студента/курсанта із академічної доброчесності виділимо здатність:

- діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики;
- самостійно виконувати навчальні завдання;
- коректно посилатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей;
- усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до цих;
- оцінювати приклади людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності;
- давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами та інші.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Основи охорони праці: підручник. 2-ге видання, доповнене та перероблене. / К. Н. Ткачук, М. О. Халімовський, В. В. Зацарний, Д. В. Зеркалов, Р. В. Сабарно, О. І. Полукаров, В. С. Коз'яков, Л. О. Мітюк. За ред. К. Н. Ткачука і М. О. Халімовського. Київ: Основа, 2006. 448 с.
2. Винокурова Л. Е., Васильчук М. В., Гаман М. В. В49 Основи охорони праці: підручник для проф.-техн. навч. закладів. 2-ге вид., допов. і перероб. Київ: Вікторія, 2001. 192 с.
3. Основи охорони праці. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів всіх спеціальностей за освітньокваліфікаційним рівнем "бакалавр" / А.І. Ткачук, С.М. Богомаз-Назарова. Перевидання, доповнене та перероблене. Кропивницький: ПП "Центр оперативної поліграфії "Авангард". 2017. 156 с.
4. Основи охорони праці: підручник. 2-ге видання, доповнене та перероблене. / К. Н. Ткачук, М. О. Халімовський, В. В. Зацарни. Д. В. Зеркалов, Р. В. Сабарно, О. І. Полукаров, В. С. Коз'яков, Л. О. Мітюк. За ред. К. Н. Ткачука і М. О. Халімовського. Київ: Основа, 2006. 448 с.
5. Основи охорони праці: навч. посіб. / І. В. Шудренко. Житомир: Видавець, О. О. Євенок, 2016. 214 с.
6. Основи охорони праці: підруч. для студ. вищих навч. закладів. За ред. М. П. Гандзюка. Київ: Каравела, 2004. 408 с.
7. Запорожець О. І., Протоєрейський О. С., Франчук Г. М., Боровик І. М. Основи охорони праці: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.

Основні законодавчі та нормативно-правові акти:

1. Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96–ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 19.07.2018).

2. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694–XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (дата звернення: 19.07.2018).
3. Кодексу законів про працю України від 10.12.1971 № 322–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 19.07.2018).
4. Кодексу цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403–VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 19.07.2018).
5. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 № 39/95–ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 19.07.2018).
6. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004–XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text> (дата звернення: 19.07.2018).
7. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 № 504/96–ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 19.07.2018).
8. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 24.02.1994 № 4004–XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text> (дата звернення: 19.07.2018).
9. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98–ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 19.07.2018).
10. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105–XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14> (дата звернення: 19.07.2018).
11. Про схвалення Концепції Державної цільової програми з фізичної, медичної, психологічної реабілітації і соціальної та професійної реадaptaції учасників антитерористич: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. № 475–р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475-2017-%D1%80> (дата звернення: 19.07.2018).
12. Деякі питання здійснення контролю за діяльністю Фонду соціального страхування: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 р. № 555. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-2015-%D0%BF> (дата звернення: 19.07.2018).
13. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 р. № 877–V. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/877-16> (дата звернення: 19.07.2018).
14. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 р. № 3551–XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12> (дата звернення: 19.07.2018).
15. Про затвердження Положення про комісію (уповноваженого) із страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності: Постанова Фонду соціального страхування України від 19.07.2018 року № 13. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/958640> (дата звернення: 19.07.2018).
16. Про обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.2001р. № 1266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1266-2001-%D0%BF> (дата звернення: 19.07.2018).

17. Про затвердження Інструкції з ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян: Наказ Міністерства юстиції України від 24.07.2008 р. № 1269/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0691-08> (дата звернення: 19.07.2018).
18. Про затвердження Порядку відшкодування витрат за надані соціальні послуги з лікування застрахованих осіб та членів їх сімей після перенесених захворювань і травм: Постанова Фонду соціального страхування від 13.07.2017 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0039890-17?lang=uk> (дата звернення: 19.07.2018).
19. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III. URL: (дата звернення: 19.07.2018).
20. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> (дата звернення: 19.07.2018).

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Державна служба України з питань праці: веб-сайт. URL: <http://dsp.gov.ua/> (дата звернення: 19.07.2018).
2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій: веб-сайт. URL: <https://www.dsns.gov.ua/> (дата звернення: 19.07.2018).